

UNA MINIATURA DEL *BEATUS* DE SILOS, EXPLICADA PER UN COSTUM DE RIPOLL

El senyor Gómez Moreno publica en el seu llibre *El Arte románico español*¹ una miniatura del *Beatus* de Silos, acabat el 1091, que té un gran interès. Dos personatges, calçats de socs que augmenten llur alçada, són representats dansant. Un d'ells toca un instrument de corda. una mena de viola; l'altre agafa pel coll un gall, amb la mà esquerra, mentre amb la dreta branda un gran coltell de fulla corbada.

Pellicer i Pagès, en el capítol VIII del seu estudi *Santa María del Monasterio de Ripoll*,² descriu una dansa que s'executava en el seu temps a Ripoll amb el nom d'*El gall de Santa Càterina*.

A continuació traduïm la descripció de l'historiador de Ripoll: «El mes de novembre, quan la neu substitueix a la comarca del monestir la rica vegetació de l'estiu, un fred rigorós atueix en llur fogar tots els habitants de la vall; els nois ripollesos, desafiant el fred i la neu, es reuneixen a la plaça a punta de dia. Cada noi ostenta sobre el pit un gall que subjecta per les potes amb la mà esquerra, mentre amb la dreta branda, amb orgull infantil, un sabre de fusta pintat de mangre».

Els infants canten una cançó allusiva, segons Pellicer, als monjos, antics senyors feudals de la vila de Ripoll, als drets dels molins senyoriais i a les armes parlants del Monestir de Ripoll. La lletra és així:

«Gall de Santa Caterina,
tu que ens passes la farina,
si ens espatlles el cedàs
amb un cop de sabre et llevaré el nas.»

«La maliciosa estrofa», prossegueix Pellicer, «es canta monòtonament, com els versicles dels salms, durant molt temps, a totes les places, a totes les cantonades, entre els aplaudiments de la multitud, i es repeteix fora la vila, on la manifestació acaba d'una manera sagnant. Els nois acaben, efectivament, aixafant, sense pietat, amb el sabre, el cap del gall indefens i entren novament a la població, ostentant triomfalment les tràgiques despulles, que, portades a les mares, formaran aquell dia el plat més gustós de la taula.»

1. Madrid 1934, lám. XI, 2.

2. Mataró 1888.

Heus ací un costum anterior al segle x conservat fins avui a Catalunya, que ilustra la miniatura del *Beatus* de Silos.

Serra i Pagès va publicar diverses dades sobre aquesta estranya dansa³ que es troba a diverses viles i pobles del Pirineu: Sant Joan de les Abadesses, Bagà, Pobla de Lillet, i àdhuc en terres més cap a la plana, com Camarasa. En alguns d'aquests pobles — Bagà, Camarasa —, el ball degenera i es barreja amb la festa infantil de Sant Nicolau. L'àrea geogràfica d'aquesta festa salvatge sembla que és més extensa.

JOSEP PUIG I CADAVALCH

Institut d'Estudis Catalans, Barcelona.

3. *El Gall de Santa Caterina*, articles publicats al setmanari «El Puigmal», núms. 73, 76, 87 i 93 (Ripoll 1909).